

ПСИХОКОРЕКЦІЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ПРОЯВИ АГРЕСИВНОСТІ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

А.А. Руденко

Херсонський державний університет, angelinalouisdis@gmail.com

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор І.С. Попович

Постановка проблеми у загальному вигляді. Агресивність людини і її схильність до агресивної поведінки істотно детермінується особливостями її індивідуального розвитку. У проявах агресивної поведінки беруть участь багато чинників, в тому числі вік, індивідуальні особливості, зовнішні фізичні та соціальні умови. Наприклад, потенціювати агресивність цілком можуть такі зовнішні обставини, як шум, спека, тіснота, екологічні проблеми, метеоумови тощо. Але вирішальну роль у формуванні агресивної поведінки особистості, на думку більшості дослідників даного питання, відіграє безпосереднє соціальне оточення даної особистості, соціальні умови розвитку людини [1].

Одним з найбільш дискутованих питань можна вважати вплив засобів масової інформації на агресивну поведінку особистості. У публічних обговореннях прояви агресії і насильства в молодіжному оточенні ЗМІ зазвичай називають одним з чинників явно зростаючого рівня агресивної поведінки молоді. На різних телеканалах і в різних телепередачах велика кількість агресивних епізодів, часто надзвичайно жорстокого характеру, доступних для перегляду юним глядачам [2]. Те ж саме можна сказати про домашнє відео, кінопродукції, комікси і про комп'ютерні ігри, які дуже популярні в молодіжному оточенні. Крім того, регулярно повідомляються тривожні дані про середню кількість годин на тиждень, що проводяться за комп'ютером, телевізором дітьми і підлітками. Ці спостереження приводять до переконання, що трансляція насильства в засобах масової інформації зумовлює загальне збільшення агресивної поведінки в суспільстві [3].

Аналіз досліджень і публікацій. Це питання розглядали такі вчені як: Н.В. Олексюк, Б. Крейхі, Р.А. Берон, О.В. Квашук, Б.Ф. Райс, А.В. Брушлинський та ін.

Корекційна програма з проблем агресивної поведінки дітей молодшого шкільного віку дуже актуальна в наші. Психологічні дослідження і практичні спостереження показують, що у багатьох сучасних дітей все частіше зустрічаються різного роду проблеми і труднощі, серед яких порушення поведінки займає одне з ключових місць.

Метою роботи є висвітлення результатів емпіричного дослідження впливу засобів масової інформації на прояви агресивності учнів молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Вибірка складалась з 40 респондентів, учнів Херсонської гімназії № 3, віком від 8 до 10 років. Дослідження проводилося у жовтні 2019 року. У ньому використовувалися наступні методики: «Кактус» графічна методика М.А. Панфілової, метою якої є встановлення психологічних змістових параметрів емоційної сфери дитини, констатування агресивності, її спрямованості та інтенсивності, ми використовували її до і після перегляду мультфільмів по телебаченню; після тренінгової програми ми використали методику «Неіснуюча тварина», що також допомогла нам визначити рівень та прояви агресивності у молодших школярів, їх взаємодію із соціумом та найближчим оточенням.

Для фіксування стану емоційної сфери дитини, ми провели дослідження за методикою «Кактус», графічною методикою М.А. Панфілової та отримали такі результати до перегляду мультфільму:

- більшість дітей (а це 59,0%) намалювали малюнок в яскравих кольорах; без різких натисків; в цих дітей майже або зовсім не має гілок; навіть, присутні квіточки; в них загалом малюнки в центрі листка; він в горщику на підвіконні. Це свідчить про те, що у дітей немає проявів агресивності, вони почувають себе спокійно, захищено;

- в інших 11,0% дітей кактуси поодинокі, мають багато гілок, обведені та заштриховані, в сірих та чорних тонах. Можливо, ці діти відчувають себе схвильовано, не відчувають захисту та мають певні прояви нервозності;
- ми показували дітям популярний мультфільм «Маша та Ведмідь» впродовж тижня та потім знову проаналізували результати за цією ж методикою;
- лише 22,0% дітей залишили свої показники в нормі. Вони знову намалювали кактуси з квіточками, в горщику та яскравими кольорами, що свідчить про те, що в них немає проявів агресивності та хвилювань;
- інші 8,0% намалювали кактуси в темно-синіх, чорних, темно-зелених кольорах. Під час роботи вони не могли всидіти на місці та концентруватись на роботу. Після прохань та зауважень відчували роздратованість. Це говорить про підвищений рівень агресивності у дітей.

Через те, що показник агресивності після перегляду мультфільму виріс, ми вирішили створити психокорекційний тренінг для подолання агресивної поведінки молодших школярів. Під час розробки психокорекційного тренінгу застосовано методологічні положення [4], низку психокорекційних вправ з оптимізації соціальних очікувань, самооцінки, домагань досліджуваних [5].

У ході роботи ми провели діагностичні, консультативні та корекційні вправи, що були спрямовані на питання агресивності та її проявів. Ми обрали дві вибірки контрольну та експериментальну групи осіб різної статі. Обидві групи складало по 50,0% досліджуваних (6 хлопців та 14 дівчат). Після проведення програми, ми знову провели діагностичну проєктивну методику, яка дала змогу прослідкувати тенденцію та розвиток показників агресивності.

Результати дослідження контрольної групи після проведення тренінгу. Ми провели тренінг з школярами. Після цього, було дослідження за методикою «Неіснуюча тварина», за якою усі діти, навіть ті, у яких не було проявів

агресивності зазначили, що відчувають себе більше позитивно. Малюнки усі діти намалювали в яскравих кольорах, в центрі листа, з підписами. Тварина весела, має друзів, спокійна, вмє відпочивати та гуляти. Їсть овочі та фрукти, усім допомагає. Сам малюнок без штрихів, натисків, має чіткі лінії, без наводів. Під час бесіди діти зазначили, що їм цікаво було малювати тварину. Вони продемонстрували високий рівень самоконтролю. Також ми відібрали з цієї вибірки 30,0% дітей, яким ми припинили показувати мультфільм паралельно з тренінгом. Їх показники були ще більш позитивними. Батьки зазначили, що дитина почала вмикати не мультфільми, а якісь пізнавальні канали. Вона захотіла вчитися, читати, мала мотивацію до спілкування.

Висновки. Порівнявши результати за методиками до і після тренінгу, ми можемо зробити висновок, що показники агресивності зменшились у тих дітей, яким ми перестали вмикати мультфільм або провели тренінгове корекційне заняття. Тобто, по-перше, негативний вплив від ЗМІ є. Мультфільми дуже впливають на психіку дітей, підвищуючи ті показники, які розвиваються в мультфільмі. У «Маша та Ведмідь» показники знуцання та агресії присутні та мають високий рівень. По-друге, після проведення, навіть, повчальної бесіди діти вже припиняють певні прояви агресії. Можна допустити, що батьки не розмовляють з дітьми на цю тему. Ми також провели з батьками профілактичну бесіду та надали їм рекомендації щодо подоланні агресії.

Література:

1. Квашук О. В. Сприймання дітьми молодшого шкільного віку телевізійної інформації агресивно-насильницького змісту. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2010. Вип. 14. С. 158-166.
2. Олексюк Н. В. Актуальність використання мультимедійних засобів у попередженні агресивної поведінки молодших школярів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. Т. 43. Вип. 5. С. 128-139.
3. Петрунько О. *Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіа середовищі*: монографія. Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2010. 480.
4. Попович І. С. *Оптимізація розвитку соціально-психологічних очікувань у студентській групі*. Херсон: ВАТ «ХМД», 2013. 204 с.

5. Попович І. С. *Психологія соціальних очікувань особистості: методологія, теорія і практика*: навч.-метод. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 158 с.